

ਭਾਗ—੮

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਅਨਾਜਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। 20

6. ਖੇਤੀ ਮੁੱਲ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ MSP ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕਾਰਗਰ ਹੈ ? 20

ਭਾਗ—੯

7. ਲੋਕ-ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਮਾਡਲ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 20

8. ਡਬਲਯੂ.ਟੀ.ਓ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦੇ ਹਨ ? 20

Exam. Code : 213103
Subject Code : 5069

M.A. Economics 3rd Semester (Batch 2020-22)

INDIAN ECONOMY

Paper : MAE-303

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :—Attempt FIVE questions in all, selecting at least ONE question from each section. The fifth question may be attempted from any section. All questions carry equal marks.

SECTION—A

1. India is passing through a great economic crisis and our GDP has dipped to an all time low. What are the reasons for that and suggest measures to boost our national income growth ? 20
2. What do you understand by decentralised planning ? How it is put in practice in India ? Give examples. 20

SECTION—B

3. Human Resources are a boon or a bane for the economic development of a country. How India is doing in terms of human resource development ? 20

4. How do you measure regional imbalances in India ? Comment on the regional distribution of funds recommended by the Finance Commission of India. 20

SECTION—C

5. What are the reasons for falling productivity levels of major cereals in India ? Comment on the drivers of agricultural growth in India. 20
6. What is the importance of MSP in agricultural price policy ? How effective is it to protect the interests of the farmers ? 20

SECTION—D

7. What do you understand by public-private partnership model and what are its main features ? Do you think it could be successfully applied to agriculture also ? 20
8. Comment on the provisions of subsidies under WTO and how developing countries could watch their interests in competition to developed countries. 20

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਸੱਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ ? 20
2. ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ। 20

ਭਾਗ—ਅ

3. ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ? 20
4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਦੇ ਹੋ ? ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। 20